

دیالوگ روز

انیمیشن شیرشاه – راب مینکوف و راجر الرز - ۱۹۹۴

رافیکی؛ گذشته ممکن است به شما صدمه بزند اما می‌توانید از آن فرار کنید

با از آن درس بگیرید

اما اگر بر روی آنچه پشت سر گذاشته‌اید متمرکز شوید هرگز نمی‌توانید آنچه را که در پیش‌رو دارید، ببینید.

یادداشت

احیای کمونیسم باکمک هوش مصنوعی؟

بازخوانی یادداشت‌اخیر دارون عجم‌وغلو

کمیال احمدی لپوانی

دارون عجم‌وغلو در یادداشت اخیرش تحت عنوان «آیا کمونیسم با هوش مصنوعی کار می‌کند؟» تلاش کرده تا نقد هابیک به برنامه‌ریزی متمرکز را با نگاهی متفاوت بررسی کند؛ نقدی که برای دهه‌ها زیربنای مخالفت با انواع تنظیم‌گری و مقررات‌گذاری بوده است. عجم‌وغلو تلاش می‌کند مطلوبیت عدم تمرکز اقتصادی مدنظر هابیک را با ظهور هوش مصنوعی به محک مجدد بگذارد و این سؤال را دراندازد که آیا هوش مصنوعی می‌تواند ماهیت بازی را به طور اساسی تغییر داده باشد؟ او برای رسیدن به نتیجه، به سراغ مقاله «کاربرد دانش در جامعه» هابیک می‌رود که درباره نحوه استفاده و کسب اطلاعات پراکنده از طرف جامعه درباره اصول اقتصادی از قبیل ترجیحات، اولویت‌ها و بهره‌وری است.

عجم‌وغلو استدلال هابیک را در انتقاد از برنامه‌ریزی متمرکز-بن‌گونه نقل می‌کند که هیچ مرجع متمرکزی نمی‌تواند به اندازه کافی «نگه‌های پراکنده دانش ناقص و اغلب متناقض را که همه افراد جدا از هم دارا هستند» جمع‌آوری و پردازش کند. برنامه‌ریزان متمرکز بدون دانستن ترجیحات هر فرد و از آن بالاتر، ایده‌های آنها، محکوم به شکست هستند. در مقابل، اقتصادهای بازار می‌توانند چنین اطلاعاتی را به طور کارآمد و مؤثر پردازش و جمع کنند. سینکال‌های قیمت به طور بی‌نقصی داده‌ها را درباره اولویت‌ها و ترجیحات مشارکت‌کنندگان در بازار ابراز می‌کنند و این فقط درباره پردازش داده‌های موجود نیست؛ بلکه سیستم بازار در کشف -یا حتی تولید- سینکال‌های جدید نیز بهتر است. براساس این عجم‌وغلو اشاره می‌کند که استدلال‌های هابیک به‌عنوان خواست و تمضای برای تمرکززدایی قابل درک است. به تعبیر او استدلال هابیک برای چندین دهه، زمینه را برای رد انواع تنظیم‌گری فراهم کرده است؛ به گونه‌ای که اگر هرگونه مقررات مربوط به فعالیت‌های اقتصادی (مانند اقدامات مربوط به مدیریت عرضه محصولات جدید) یا قیمت‌ها (مانند سقف‌ها یا کنترل‌ها) با عملکرد سیستم قیمت‌ها تداخل داشته باشد، روند غیرمتمرکز انطباق با جهانی همیشه در حال تغییر را مختل خواهد کرد. اینجاست که عجم‌وغلو به چالش مطروحه خود بازمی‌گردد و توضیح می‌دهد که اکنون، هوش مصنوعی، به‌ویژه مدل‌های هوش مصنوعی مولد که حجم عظیمی از اطلاعات از قبل موجود را (از طریق صدها میلیارد پارامتر) رمزگذاری، پردازش و اجرا می‌کنند، دو چالش را برای استدلال هابیک ایجاد می‌کنند.

چالش اول اینکه با توجه به توانایی هوش مصنوعی در جذب، سازمان‌دهی و تفسیر داده‌ها در مقیاس وسیع، آیا این پدیده می‌تواند برنامه‌ریزی متمرکز را کارآمدتر از سیستم‌های بازار امروزی انجام دهد؟ چنین امیددی در پس «سوسیالیسم هوش مصنوعی» (یا «کمونیسم لوکس کاملا خودکار») است. عجم‌وغلو اما خودش پاسخ می‌دهد که حتی اگر هوش مصنوعی بتواند تمام محاسبات و جمع‌آوری داده‌هایی را که اقتصاد بازار درحال‌حاضر انجام می‌دهد، هم انجام دهد (که این یک «اگر» بسیار بزرگ است)، تمرکز قدرت در دست یک مقام مرکزی، یک دلیل اصلی برای نگرانی خواهد بود. او برای این موضوع به قطعی اوایل دهه ۱۹۳۰ که به واسطه آن پنج میلیون اوکراینی کشته شدند، اشاره می‌کند و توضیح می‌دهد که این قطعی، حاصل شکست سیستم‌های متمرکز و محاسبه غلط تصمیم‌منابع نبود؛ برعکس، او اطلاعات کافی در اختیار داشت و از آن به دلیل انگیزه‌های سیاسی بزرگ‌تر و احتمالاتا تمایل به ویران‌کردن اوکراین، برای برداشتن هرچه بیشتر غلات منطقه استفاده کرد. او ادامه می‌دهد که علاوه‌براین، انتقاد هابیک از برنامه‌ریزی متمرکز، فراتر از تجمیع و پردازش اعداد است و اساسا بر روی سازگاری با تغییر متمرکز است؛ بنابراین بر ایجاد اطلاعات به اندازه‌ای که استفاده می‌شود، تاکید دارد. اساسا هابیک به آن نوع دانشی توجه داشت که طبیعتاً نمی‌تواند وارد آمار شود؛ بنابراین نتیجه این می‌شود که حتی یک مدل زبان بزرگ قدرتمند (LLM) نمی‌تواند با ماهیت واقعی اطلاعات پراکنده مقابله کند.

چالش دوم و عمیق‌تری که هوش مصنوعی برای استدلال‌های هابیک ایجاد می‌کند، به موضوع امکان استفاده غیرمتمرکز از اطلاعات اختصاص دارد. عجم‌وغلو این سؤال را مطرح می‌کند که آیا در عصر هوش‌های مصنوعی مولد مانند جت‌جی‌پی‌تی-۴، باید فرض کنیم که بازارها، استفاده غیرمتمرکز از اطلاعات را تسهیل می‌کنند؟ او پاسخ می‌دهد که توسعه این فناوری به وسیله آلفابت (گوگل) و مایکروسافت، دو شرکت بزرگ که به‌شدت درگیر کسب‌وکار متمرکزکردن اطلاعات هستند، رهبری و هدایت می‌شود. حتی اگر شرکت‌های دیگر بتوانند با این دوقطبی رقابت کنند، مدل‌های زبانی بزرگ (LLMs)، بنا به ماهیت خود، ممکن است به درجات بالایی از تمرکز نیاز داشته باشند. عجم‌وغلو تصریح می‌کند که کنترل اطلاعات گوگل یا مایکروسافت با حزب کمونیست چین یکسان نیست؛ اما حتی اشکال به‌ظاهر خوش‌خیم تمرکز، بسته به اینکه درنهایت چه کسی کنترل را در دست دارد، هزینه‌های بی‌شمار اقتصادی و سیاسی به همراه دارد. در ایالات متحده، این هزینه‌ها شامل افزایش انحصار بخش فناوری است؛ زیرا کنترل داده‌ها، موانعی برای ورود ایجاد می‌کند. این کنترل همچنین به توسعه مدل‌های کسب‌وکار مبتنی بر تعامل دائمی آنلاین و تبلیغات دیجیتال شخصی‌شده می‌انجامد که باعث خشم عاطفی، افراط‌گرایی و اتاق‌های پژواک آنلاین می‌شود و اثرات مخرب برای مشارکت دموکراتیک به همراه دارد. عجم‌وغلو در انتها نتیجه می‌گیرد که «تمرکززدایی همچنان مطلوب است؛ اما برای تقویت آن در عصر هوش مصنوعی، ممکن است نیاز داشته باشیم که به جای تاکید صرف بر هزینه‌های بالقوه تمرکز، استدلال هابیک را روی سر آن -یا حداقل به پهلو- بچرخانیم و تنظیم‌گری را در آغوش بگیریم.»

اتفاق‌خوانی

دومین دوره داستان زنان برگزار می‌شود

دومین دوره «داستان زنان» با محوریت موضوعات و مسائل زنان امسال به صورت غیررایگان برگزار می‌شود.

شرایط ارسال اثر برای شرکت در فراخوان ادبی «داستان زنان» به شرح زیر است:

● داستان‌ها باید روایتی حول محور موضوعات و مسائل مربوط به زنان داشته باشند.

● داستان‌ها باید در تعریف داستان کوتاه بگنجد و کمتر از هزار کلمه و بیشتر از پنج هزار کلمه نباشند.

● هر نویسنده موظف است که در ابتدای فایل پی‌دی‌اف ارسالی، صفحه‌ای جداگانه ایجاد کرده و اطلاعات خود شامل نام و نام خانوادگی، آدرس، شماره تماس و ایمیل خود را ذکر کند و به همراه فیش مبلغ واریزی به ایمیل نشر حکمت کلمه Hekmat.kalame@gmail.com ارسال کند.

● مهلت ارسال آثار تا ۳۱ تیرماه است.

● داستان‌های ارسالی نباید پیش‌ازاین در فضای وب یا مطبوعات منتشر شده باشند.

● داستان‌های دریافتی در دو مرحله داوری می‌شوند و اسامی داوران در انتها اعلام می‌شود.

● الی ۱۵ داستان برگزیده همانند روال دوره پیش در یک مجموعه به نام «داستان زنان» به چاپ خواهد رسید؛ بنابراین پس از ارسال داستان، همه حقوق آن برای ویرایش، دریافت مجوز ارشاد و چاپ در اختیار ناشر قرار خواهد گرفت.

روزنامه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، ورزشی صبح ایران ● صاحب امتیاز و مدیرمسئول: مهدی رحمانیان

نشانی: میدان قاضی، خیابان بهرام مصیری، پلاک ۲۲ ● تلفن: ۵۴ و ۸۸۹۳۶۲۷ ● نمابر: ۸۸۹۲۵۴۶۷

تلفن آگهی‌ها: ۸۶۰۳۶۱۱۹ ● تلفن امور آگهی‌های شهرستان‌ها: ۷-۰۱۹۸۰۴۴ ● تلفن امور مشترکین: ۸۸۹۰۲۵۴۸

توزیع: شرکت پیام‌رسان سبز
تلفن: ۶۶۲۸۷۳۴۴ ● چاپ: صمیم
تلفن: ۴۴۵۲۳۷۲۵

www.sharghdaily.ir

شنبه ۳۱ تیر ۱۴۰۲ ● ۴ محرم ۱۴۴۵ ● ۲۲ جولای ۲۰۲۳ ● سال بیستم ● شماره ۴۶۰۷ ● ۱۲ صفحه

اذان ظهر تهران ۱۲:۰۱ ● اذان مغرب ۱۹:۳۷

اذان صبح فردا ۳:۲۵ ● طلوع آفتاب ۵:۰۵

در جست‌وجوی مادر…

ابراهیم ایوبی

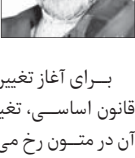
وکیل دادگستری

در سال‌های دور پیش از شروع برنامه‌های تلویزیون که محدود به دو شبکه بود، برنامه‌ای پخش می‌شد با نام «گمشدگان»، به این صورت که نام و عکس تعدادی افراد نشان داده می‌شد تا در صورت اطلاع بیننده از خانواده او، به آنان اطلاع دهند تا از نگرانی دربیایند. این برنامه دیگر ادامه پیدا نکرد، هرچند مشکل دورافتادن اعضای خانواده از یکدیگر همچنان وجود دارد. البته برنامه‌های کودک دهه ۶۰ هم بی‌ارتباط با گمشدگان نبود؛ هاج، بل و سباستین و دختری به نام لئا هم به دنبال مادر خود می‌گشتند. فیلم «درخت گردو» ساخته محمدحسین مهدویان که بر اساس زندگی واقعی «قادر مولان‌پور» از اهالی آذربایجان غربی و ماجرای بیماران شیمیایی سردشت نوشته شده، به جست‌وجوی پدر برای یافتن فرزند خود که به دلیل عدم شناسایی والدین به سازمان بهزیستی کشور سپرده شده، می‌پردازد. کم‌نیستند پدر و مادرانی که به دلایلی مانند اجرای یکبیری برای یافتن پدر و مادر او بر مبنای این مدارک ممکن نیست. صدور شناسنامه بدون مشخصات واقعی والدین در گذشته برای تحصیل کودک کار راه‌انداز بود، اما امروزه برای ثبت‌نام در مدرسه به شماره ملی ولی هم نیاز است.

مدتی قبل برای یافتن مادر کودکی که به ۱۸سالگی رسیده و جهت تعیین تکلیف موضوع نظام وظیفه با داشتن شناسنامه‌ای با نام فرضی (در عرف بهزیستی شناسنامه «سازمانی») به یکی از ادارات ثبت احوال تهران مراجعه کردم، البته بدیهی است اسامی فرضی وجود خارجی زیاد است، اما بهتر دیدم بر اساس تجربه کاری به موانع یافتن مادر یا پدر

نظر خوانی

در ضرورت تغییر قوانین

سیدمحسن هامشی

برای آغاز تغییر و بازنگری در قوانین و حتی قانون اساسی، تغییر عملی آن پیش از نوشتن آن در متون رخ می‌دهد. هنگامی‌که احکام مندرج در قانون و بالاتر از آن در اصول قانون اساسی با زندگی و واقعیت خارجی متفاوت و متعارض می‌شود، به تدریج فاصله‌ها میان قانون و واقعیت‌های زندگی مردم ایجاد و هر روز زیادتر می‌شود.

حقوق‌دانان فرایند درو‌شدن و فاصله‌گرفتن واقعیت‌ها با آنچه را در متون قانونی نوشته شده، تغییر غیررسمی قانون می‌گویند و از همین‌جا بر ضرورت اصلاح و بازنگری قوانین تاکید می‌کنند. تغییرات اعمال قوانین‌گاه بدون آنکه مصوبه‌ای قانونی داشته باشد معمول و از سوی مردم یا دستگاه‌ها و نهادهای ذریط مجری می‌شود و گاه با مصوبه قانونی پسینی رسمیت پیدا می‌کند. این هر دو صورت به دلیل اجماع و اتفاق مردم یا اداره‌کنندگان کشور یا هر دو بدون آنکه با مانعی روبه‌رو نشوند در اداره جامعه جاری و ساری می‌شوند.

به این ترتیب، این فرایند نخست در فضاهای علمی آنگاه رسانه‌های عمومی با طرح مسئله، نقد و کنشاک و مالا فراگیری گفتمان عمومی، آرام‌آرام پیش می‌رود تا راه خود را برای ایجاد تغییر متناسب با نیاز روز جامعه باز کند. برای نمونه، اصلاح و تفسیر اصل ۴۴ قانون اساسی

● با آغاز محرم میزان تولید و تقاضا در تنها کارخانه طبل‌سازی خاورمیانه بالا رفته است. از این ساز برای تداعی حال و هوای میدان جنگ یزیدیان با لشکر امام حسین (ع) و همچنین نظم‌بخشی به عزاداران در دسته‌های عکس:علی‌حامد حقی‌دوست/ایرنا

● با آغاز محرم میزان تولید و تقاضا در تنها کارخانه طبل‌سازی خاورمیانه بالا رفته است. از این ساز برای تداعی حال و هوای میدان جنگ یزیدیان با لشکر امام حسین (ع) و همچنین نظم‌بخشی به عزاداران در دسته‌های عکس:علی‌حامد حقی‌دوست/ایرنا

ندارند، اما این فرزند با جست‌وجوی بسیار رزی از مادر خود را یافته و از طریق خویشاوندان علاوه بر نام و نام خانوادگی حتی بخشی از مشخصات سجلی مثل شماره شناسنامه و نام پدربزرگ را پیدا کرده بود؛ اما اداره ثبت احوال دادن هرگونه اطلاعاتی را موقوف به وجود دستور قضائی می‌دانست. از طرف دیگر داشتن دستور قضائی نیازمند طرح دعوی حقوقی یا کیفری در مراجع صالح قضائی است؛ به‌طور معمول باید پرونده‌ای در دادسرا یا دادگاه از پیش طرح شد تا بعد تا قاضی دادگستری در قالب نامه استعلام اطلاعاتی را از سازمان‌ها و نهادهای مربوطه بخواهد، اینکه بی‌مقدمه و بدون وجود پرونده دادرس استعلامی صادر کند، مقدور نیست. از طرف دیگر اساسا برای یافتن مادر چه دادخواست یا شکایتی می‌توان نوشت؟ اگر بتوان با نام واقعی مادر شماره ملی او را به دست آورد، آن وقت از طریق شرکت مخابرات می‌توان به شماره ثابت یا همراه فرد دست یافت و با یک تماس دو گمشده را به هم رساند. اما عدم امکان صدور دستور قضائی به دللیی که گفته شد، شروع این فرایند را از ابتدا دچار مشکل می‌کند.

جدای از کودگانی که در مراکز مختلف بهزیستی که به شبه‌خانواده معروفند حضور دارند، هنوز هم پیش می‌آید که انسان‌ها در عصر انفجار اطلاعات یکدیگر را کم کنند. اینکه در دیگر کشورها چه تبدیری برای این انسان‌ها اندیشیده شده نیازمند تحقیق و بررسی تطبیقی موضوع است؛ اما ایجاد یک مرکز و یا حداقل امضای تفاهم‌نامه‌ای میان سازمان بهزیستی کشور، دادگستری، قوه قضائیه ووزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات می‌تواند در کوتاه‌مدت راه‌حلی برای موضوع باشد. با این همه پیشرفت در زمینه اینترنت و فناوری و نیز گسترش شبکه‌های اجتماعی، وجود اصطلاحاتی مانند «گمشده» یا «شهید گمنام» (که از سال‌های جنگ تا همین امروز همچنان وجود دارد و با انجام یک آزمایش ساده دی‌ان‌ای قابل حل است) شایسته نیست.

خبر خوانی

آیا نیازمند غذا خواهیم شد؟

کنترای توسعه کشاورزی، نیز می‌گوید شرط لازم برای حکمیت قانون به‌عنوان یکی از الزامات نظام حکمرانی خوب، آشنایی و پایبندی مجریان به قوانین و اسناد بالادستی توسعه کشور است. همه اینها در حالی است که چندی پیش بانک جهانی فهرست ۱۰کشور اول جهان که بحران امنیت غذایی و فقر غذایی ناشی از تورم را می‌گذرانند، منتشر کرد که ایران در جایگاه هفتم این فهرست قرار داشت؛ آن‌هم در شرایطی که تورم در دهک‌های پایین جامعه بیشتر از ناحیه بخش خوراکی‌ها بوده و با سهم ۳۰درصدی فقرا از جمعیت کشور، سفره‌های این اقشار کم‌درآمد را کوچک‌تر کرده است. این دقیقا همان هشدار است که در سال‌های اخیر و هم‌زمان با افزایش گرانی مواد غذایی، تا جایی که جلال محمودزاده، عضو کمیسیون کشاورزی مجلس، معتقد است دولت به نقطه ضعفی رسیده که حتی مدیریت نان و مرغ را نیز از دست داده است. همچنین آمارها نشان می‌دهند سوبتغذیه و کمبود وزن در مناطق روستایی، دو برابر مناطق شهری است. زهرا عبدالهی، مدیرکل سابق دفتر بهبود تغذیه وزارت بهداشت، سال گذشته با هشدار درباره افزایش ناامنی غذایی در کشور، از استان‌های سیستان‌وبلوچستان، هرمزگان، کرمان و خراسان جنوبی به‌عنوان استان‌هایی نام برد که وضعیت نگران‌کننده‌ای دارند. در واقع می‌توان در اقتصاد ایران تبدیل شده است. حال دیگر مردم به‌ویژه دهک‌های کم‌درآمد جامعه، براساس نیازهای لحظه‌ای خود خرید می‌کنند و از ابتدای سال گذشته حذف یکی سپس از دیگری مواد خوراکی از روند خانوارها سرعت بیشتری به خود گرفته و این روند اگر با سیاست‌های کارآمد در برابر تورم، مهار نشود، کالاهای خوراکی نظیر گوشت، مرغ، مواد لبنی، میوه و سبزیجات اگر تا به امروز به‌طور کامل از سفره مردم رخت برنسته باشد؛ به‌تدریج از سفره خانواده‌ها حذف می‌شود که قرار است فرزندان‌شان آینده ایران را بسازند.